Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 06 Prosinac 2010 18:22

U nerazvijenim zemljama zahvaćene krizom gospodarstva s pravom se naglašava potreba za većom brigom socijalno ugroženog stanovništva. Welfare state, pokrenuta od konzervativnog željeznog pruskog kancelara, svoje najzvijezdanije trenutke je dosegla nakon drugog svjetskog rata. Zahtjev za punom zaposlenošću bio je prisutan u zakonodavstvima svih tada , ali I sada – sic!, razvijenih zemalja. Neoliberalizam je taj zahtjev napustio i sve je podredio capital odnosu. Ekonomski analitičari, kao struka, u Hrvatskoj imaju prilično malu cijenu. Sami ekonomisti dali su znatnog doprinosa takvom stavu javnsti. Ukoliko se desetak ili više stranica naplati desetak tisuća eura javnost burno reagira putem sredstava javnog priopćavanja u smislu “Neka visi Pedro!”.

Da li je takav pristup dobar?

Jasno da nije. Ovu zemlju iz depresije može spasiti samo pamet. Pameti pametnome nikad dosta. Upravo sam zato u mome prijedlogu porezne reforme gornji razred poreza na dohodak limitirao na 30%. Konačno nimije znano da je ikada u povijesti bilo koja zemlja bila nerazvijena ako je bila vodeća u znanju svoga vremena. Mnogi smatraju da će SAD I dalje ostati vodeća sila jer je “kupovala I kupuje” pamet diljem svijeta. I danas daje prestižne stipendije ponajboljim studentima I znanstvenicima. Nobelove nagrade uglavnom, kada je riječ o znanosti, odlaze u SAD.

Vratimo se mome cehu. Neznam gdje, godine čine svoje, jednom sam pročitao da je pokojni predsjednik J.F.Kennedy ponudio J.K.Galbraithu da napiše deset stranica o multinacionalnim korporacijama kako bi se mogao odlučiti koju I kakvu polilitiku valja voditi prema multinacionalnim korporacijama. Za deset stranica ponudio je honorar od 10.000 $ s napomenom da ukoliko svoj stav iznese na manjem broju stranica za svaku stranicu će dobiti dodatni honorar od 1.000$. Galbraith je svoj stav iznio na osam stranica I dobio, kao što je sam rekao, najveći honorar po stranici koji je ikada do tada primio. Tadašnjih 12.000$, početkom sedamdesetih godina, bio je odista veliki novac. Sličnu priču mi je ispričao pokojni akademik Adolf Dragičević. On je početkom pedesetih godina za knjigu dobio honorar koji mu je omogućio gotovo kupnju jednosobnog stana. Uglednog ekonomistu iz početka osamdesetih godina su zamolili da recenzira razvojni project jedne općine, ted a održi predavanje u kojem je trebalo naznačiti moguća kretanja u narednih nekoliko godina. Kada je moj kolega zatražio tadašnjih 1.000 DM, marka je bila nacionalna valuta tada kao što je to euro danas, pobunili su se drugovi jer toliko ne zaradi radnik u udruženom radu za cijeli mjesec. Moj je kolega mirano odgovorio:

“drugovi vi ne razumijete za predavanje mi je dovoljno 50 DM; razliku od 950= DM je naknada za minuli rad”. Drugovi su platili, odslušali predavanje I, prema tadašnoj ali I sadašnjoj tradiciji, završili sa pitanjima I prijedlozima uz obilan stol. Međutim, hrvatska institucija, pokojni Ivan Supek za svoje zadnje knjige uopće nije dobio honorar.

U bivšoj državi postojala je parola: radnici, seljaci I poštena inteligencija. Poštena inteligencija je bila poslušna inteligencija. Nadalje, proizvodni rad je valjalo znatno više nagrađivati; ostali korisni radovi mogli su samo “režijski” pratiti proizvodni rad. Otuda zahtjevi kod nekih sindikalnih vođa koje I danas slušamo. Neki smatraju, ja im se pridružujem, da je socijalizam, samoupravnog tipa, propao zbog politike “jednakih želudaca”. Ovo nikako ne valja protumačiti da podržavam današnji indeks koncentracije dohotka I bogatsva koji je prisutan u Hrvatskoj.

Vratimo se u sadašnjost. Javna sredstva priopćavanja kad govore o plaćama ministara, presjednika, saborskih zastupnika, menadžera, itd., navode bruto iznos što je načelno u redu, ali bi se tome trebalo dodati koliko od tog iznosa uzima država, putem poreza I doprinosa, a koliko ostaje pojedincu.

Zaključno valja reći da znanje valja platiti. Zamislimo koliko vremena valja utrošiti da bi se napisala jedna knjiga, članak, itd. H. de Balzac je u jednom svom pismu napisao prijatelju (navodim po sjećanju): “Oprosti što ti nadugo i naširoko pišem jer nemam vremena da Ti kratko napišem”. Kvantiteta može prerasti u kvalitet, kako bi rekao Marx, ali to nije, kao što nas život uči, pravilo.

Napomena. Napisano odnosi se na stav javnosti prema znanosti, posebno prema ekonomistima. “Kombinacije”, koje su ponekad maštovite, nisu niti implicite niti eksplicite prisutne u tekstu.